

REZUMAT

Capitolul 1 prezintă “ Caracterizarea resurselor financiare publice” unde sunt abordate necesitatea resurselor financiare publice, rolul, funcțiile, trăsăturile și elementele impozitelor.

Pentru dezvoltarea comunităților sunt necesare resurse financiare care pot fi publice sau private. Resursele financiare publice se administrează de autoritatea publică în scopul îndeplinirii funcțiilor și sarcinilor ce le revin și sunt folosite pentru satisfacerea nevoilor de consum public. Principala resursă financiară publică atât prin proporție cât și prin arie de manifestare și vechime o constituie impozitele și taxele.

Impozitele îndeplinesc următoarele funcții:

- de repartiție a produsului intern brut;
- de control;
- de reglare (stabilizare a economiei);

Impunerea reprezintă un complex de măsuri și operațiuni ce are drept scop stabilirea impozitului ce revine în sarcina unei persoane fizice sau juridice. Impunerea are o latură de natură politică și una de natură tehnică. Din punct de vedere politic, se urmărește ca impunerea să răspundă unor cerințe, să fie în concordanță cu anumite principii. Aceste principii sunt:

- principiul de echitate fiscală;
- principii de politică financiară (fiscală);
- principii de politică economică;
- principii social politice.

Principiile enumerate sunt interpretate de cele mai multe ori de pe poziția celor ce dețin puterea politică , sunt aplicate de pe poziția celor ce dețin puterea politică și sunt aplicate în concordanță cu interesele acestora.

Analiza fiscalității în România este tratată în capitolul 2 al tezei și cuprinde principalele impozite din perioada coloniilor grecești și până la apariția Codului fiscal.

Apariția impozitelor pe teritoriul țării noastre a constituit un proces complex și de durată care a început odată cu destrămarea comunei primitive, apariția proprietății private și scindarea societății în clase sociale, dezvoltarea forțelor de producție, a relațiilor marfă-bani, apariția statului și crearea aparatului de stat.

Pe teritoriul țării noastre relațiile sclavagiste apar în secolul al VII-lea î.e.n. în Dobrogea, la coloniile grecești de pe teritoriul Mării Negre. Puterea politică în aceste cetăți aparținea tuturor

cetățenilor cu drepturi depline, dar existau colegii speciale formate din economi, casieri, împărțitori care se ocupau de administrarea finanțelor publice.

În Dacia, relațiile sclavagiste apar în secolul I î.e.n., dar dezvoltarea lor are loc după cucerirea romană. Dacia romană era administrată de procurator care avea și atribuții de încasare a dărilor.

În urma închegării unor organizații politice mai unitare se dezvoltă organizarea fiscală. Astfel cei care reprezentau autoritatea supremă în organizații politice își asumau o serie de atribuții în domeniul fiscal cum ar fi: fixarea dărilor, controlul activității slujbașilor, fixarea atribuțiilor lor, numirea lor, acordarea de reduceri sau scutiri.

Până în anul 1830 când a apărut Regulamentul Organic principalele surse de venituri ale statului în Țara Românească și Moldova au fost:

- dări de repartitie , ce constau într-un bir plătit eșalonat în mai multe rate ;
- dări de cotitate - formate din: dijmăritul pe stupi, goștinăritul pe porci, oieritul pe oi (obștina în Moldova), vinărie pe vin (vidrărit în Moldova), fumăritul (pe coșurile de fum), văcăritul (pe boi, vaci și cai), ierbăritul.

Dările pe care trebuiau să le plătească țărani erau multiple, unele dispăreau și altele se înființau. Perceperea dărilor se făcea de cele mai multe ori arbitrar, dând naștere la dese plângeri la adresa Domnitorilor. Domnitorii încercau să stingă stările conflictuale dintre plătitori și percepții statului, dar de cele mai multe ori le aplanau în favoarea statului.

În Transilvania, principalele dări față de stat au fost dările pe porți, dările pentru întreținerea armatei, capitația (în bani și natură) și muncile obștești. În anul 1754, împărăteasa Maria Tereza a stabilit următoarele impozite către stat:

- impozitul pe avere – perceput pentru bunurile imobile și pentru bunurile mișcătoare (boi, cai, porci, capre);
- impozitul pe cap- numit și taxa pe capitis, care era aplicată diferit pe categorii de contribuabili: pentru țărani era mic, pentru orășeni mai mare, în timp ce nobilimea era scutită de impozite.

Fiscalitatea în perioada 1945-1989 a avut la bază naționalizarea proprietăților, dispariția proprietății private și extinderea proprietății statului.

Veniturile statului în perioada 1945 – 1989 erau constituite din vărsămintele din beneficii, impozitul pe circulația mărfurilor, impozite pe retribuții (salarii) și impozite și taxe locale.

Majoritatea impozitelor bugetului de stat erau vărsate de întreprinderi la bancă în contul Ministerului de Finanțe. Vărsarea beneficiilor realizate de întreprinderile de stat se realiza diferit de întreprinderile de interes republican față de cele de interes local.

Veniturile populației, supuse impozitării erau cele realizate de: muncitori, funcționari, oameni de litere, artă și știință, liber profesioniști, meseriași, cărăuși, comercianți, persoanele care realizează venituri din închiriere, din surse agricole, proprietari de mori.

Imediat după revoluția din decembrie 1989 puterea politică instalată a abrogat actele normative vechi ce instituiau fiscalitatea în România socialisto-comunistă și a emis noi acte normative inspirate din fiscalitatea occidentală.

Începând din anul 1990 și până în anul 2007 sistemul fiscal român s-a inspirat din fiscalitatea mai multor state occidentale cum sunt Franța, Spania, Olanda, Germania. Inspirat din fiscalitatea occidentală, sistemul fiscal românesc a cunoscut o mare instabilitate. La începutul fiecărui an, până în anul 2004 când a apărut codul fiscal, fiscalitatea s-a tot schimbat, determinând instabilitate în plan economic și social. Deși apariția Codului fiscal în anul 2003 ar fi trebuit să ducă la o oarecare stabilitate a sistemului fiscal, nu a fost așa, Legea 571 privind Codul Fiscal - a fost modificată prin diferite hotărâri sau ordonanțe de urgență chiar la sfârșitul anului pentru anul următor, deși aceste modificări trebuiau făcute cu 6 luni înainte pentru ca mediul economic să cunoască politica fiscală a guvernului.

Până la apariția Codului fiscal în anul 2003, când au fost reunite într-o lege majoritatea actelor normative privind impozitele și taxele, au fost emise mai multe acte normative pentru fiecare impozit astfel că aplicarea lor a fost greoaie atât pentru aparatul de stat fiscal dar și pentru agenții economici.

Impozitele și taxele aplicate în țările Europei și pe plan mondial sunt evedențiate în **capitolul 3**. În prima parte a capitolului este tratată o sinteză metodologică și tehnică privind impozitarea în țările Uniunii Europene iar în partea a doua este evidențiată metodologia și cotele de impunere pentru impozitul pe profit și taxa pe valoarea adăugată în 14 țări europene.

Impozitele și taxele în Europa nu sunt mult diferite față de cele din România. Deosebiri mai substanțiale se înregistrează asupra cotelor de impozitare care se aplică de cele 26 țări din Uniunea Europeană dar și cele din afara U.E.

Sarcinile fiscale pe care trebuie să le suporte o societate din spațiul european sunt clasificate în două mari categorii:

- 1.- Sarcini fiscale care privesc beneficiile realizate;

2.- Sarcini fiscale independente de rezultatele economice ale societății.

În unele țări membre ale Uniunii Europene s-au întreprins mai multe măsuri de reformă în domeniul fiscalității cum ar fi: reducerea contribuțiilor sociale, scăderea TVA în sectoarele cu muncă intensivă, introducerea și creșterea taxelor ecologice.

Capitolul 4 cuprinde principalele impozite, taxe și contribuții care sunt aplicate agriculturii din România, tratând aspecte metodologice, tehnice și cotele de impunere.

Principalele impozite cuprinse în codul fiscal românesc care sunt calculate și suportate de agenții economici din agricultură sunt:

- impozitul pe profit;
- impozitul pe veniturile microîntreprinderilor;
- taxa pe valoarea adăugată;
- impozitul pe venitul agricol;
- impozitul pe clădiri;
- impozitul pe teren.

Incidența fiscalității asupra unităților agricole din județul Vaslui este evidențiată în **capitolul al cincilea**.

În Județul Vaslui ramura principală în care este ocupată populația este agricultura unde 51,2% din populație își desfășoară activitatea. Totodată populația județului este majoritară în mediul rural respectiv 58,7% față de 41,3 % în mediul urban.

Suprafața agricolă a județului Vaslui ocupă 75,4% din suprafața totală. Deși județul Vaslui este preponderent agricol producțiile medii obținute sunt mici datorită terenurilor degradate ca urmare a eroziunii solului sau a exploatării neraționale.

Fiscalitatea în România după anul 1990 a influențat sectorul agricol acordând următoarele facilități fiscale:

- scutirea de impozitul pe profit pentru o perioadă de 5 ani;
- aplicarea cotei reduse pentru unitățile din agricultură;
- scutirea de impozit pentru profitul reinvestit;
- scutirea de majorări și penalități pentru contribuabilii care au solicitat eşalonări ale restanțelor la bugetul consolidat al statului;
- neimpozitarea în anumite perioade a terenurilor și a producției agricole.

De aceste avantaje au beneficiat contribuabilii din agricultură care:

- s-au înființat în perioada 1990-1996, au fost cu capital privat și au funcționat cel puțin 5 ani de la data înființării;
- au realizat profit la sfârșitul anului fiscal și au reinvestit profitul în vederea dezvoltării afacerii prin cumpărarea de construcții, utilaje, terenuri, etc.;
- au solicitat eşalonări ale restanțelor la bugetul consolidat al statului și în cazul în care au achitat debitele au fost scutiți de majorări și penalități;
- după apariția Legii 18/1991 privind fondul funciar și reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor, proprietarii acestor terenuri nu au plătit impozit la bugetul de stat sau bugetul unității administrativ teritoriale până în anul 2005;
- producția obținută de pe terenurile agricole nu a fost impozitată până la data studiată.

Agenții economici din sectorul agricol cu capital privat au beneficiat în perioada 1990-1996 de scutirea de impozitul pe profit o perioadă de 5 ani de la data înființării. Scutirea s-a aplicat cu condiția ca agentul economic să funcționeze minim 5 ani după data expirării perioadei pentru care se aplică scutirea de impozit.

Agenții economici care au beneficiat de această scutire au fost obligați să calculeze impozitul pentru profitul realizat și să-l comunice organelor fiscale pentru luare la cunoștință.

În perioada 1991-2000, agenții economici au comunicat organelor fiscale din județul Vaslui scutiri totale a impozitului pe profit în sumă de 3.388 mii lei.

Scutiri totale ale impozitului pe profit

Anul	Suma scutită lei (suma comparabilă la 1 ian. 2008)
1991	784.560
1992	112.868
1993	184.026
1994	401.465
1995	508.360
1996	442.639
1997	324.538
1998	386.540
1999	221.520
2000	121.634
TOTAL	3.388.150

Sursa: Date preluate din raportările D.G.F.P. Vaslui

Suma de 3.388.150 lei a fost actualizată pe baza indicilor inflației aplicată la sumele brute comunicate lunar în perioada analizată de agenții economici organelor fiscale.

Trebuie precizat că pentru agenții economici care au beneficiat de scutirea plății impozitului pe profit și nu au funcționat cinci ani după perioada de scutire organele fiscale au calculat impozit pe profit pentru perioada de scutire în sumă totală de 82.161 lei (actualizați cu rata inflației) fiind obligați la plata acestei sume. În această categorie au fost cuprinse numai societățile agricole care datorită lipsei resurselor financiare nu au mai putut funcționa.

În perioada 1995-1999, agenții economici din agricultură au beneficiat de o cotă redusă a impozitului pe profit de la 30-38 %, la 25%. Această reducere s-a aplicat numai agenților economici care au realizat cel puțin 80% din venituri din agricultură. În urma controalelor efectuate de organele fiscale a rezultat că în perioada 1995-1999 agenții economici din agricultură au beneficiat ca urmare a acestei facilități, de o scutire în sumă de 345 mii lei (actualizați la 1 ian.2008).

Scutiri de impozit ca urmare a aplicării cotei reduse

mii lei actualizat la 1 ian.2008

	1995	1996	1997	1998	1999
Impozit datorat conform cotei normale	67	52	107	151	161
Impozit datorat conform cotei reduse	35	34	71	99	106

Sursa: Date preluate din raportările D.G.F.P. Vaslui

În perioada 1997 – 2002 agenții economici din agricultura județului Vaslui care au reinvestit profitul, au beneficiat de scutirea impozitului pe profit. După data de 1 ianuarie 2003 nu s-au mai acordat scutiri pentru profitul reinvestit. În urma controalelor efectuate de organele fiscale care au confirmat scutirea de impozit pe profit ca urmare a investirii profitului în bunuri mobile și imobile a rezultat că agenții economici din sectorul agricol au beneficiat de scutire de impozit în sumă de 1.207 mii lei pe o perioadă de 6 ani.

Scutiri de impozit pe profit de care au beneficiat agenții economici

mii lei actualizat la 1 ian. 2008

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Total profit realizat	84	184	265	683	2.910	3.650
Total profit reinvestit	58	78	123	260	2.012	2.160
Total impozit scutit la plată	22	30	47	65	503	540

Sursa: Date preluate din raportările D.G.F.P. Vaslui

S-au analizat 28 agenți economici care au beneficiat de scutirea de impozit pentru profitul reinvestit și s-a constatat că sumele respective au fost cheltuite pentru:

- cumpărare de utilaje agricole 182 mii lei ;
- cumpărarea de clădiri și construcții destinate desfășurării activității 615 mii lei;
- modernizarea clădirilor și construcțiilor existente 165 mii lei.

La nivelul județului Vaslui în perioada 1998-2006 au beneficiat de eşalonarea datoriilor la bugetul consolidat al statului un număr de 125 agenți economici care își desfășoară activitatea în sectorul agricol. Pentru că o parte din agenții economici au respectat eşalonările aprobate și au achitat ratele la datele scadente au beneficiat de scutiri ale majorărilor și penalităților în sumă de peste 2.951 mii lei . Aceste sume au fost înregistrate în evidența contabilă a agenților economici drept venituri excepționale din operații de gestiune care au influențat în sens pozitiv venitul și profitul firmelor.

**Scutiri de majorări și penalități de care au beneficiat
agenții economici din agricultura județului Vaslui în perioada 1998-2006**

mii lei actualizat la 1 ian. 2008

Scutiri de majorări și penalități	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	84	196	218	129	312	926	785	203	118

Sursa: Date preluate din raportările D.G.F.P. Vaslui

Nivelul scutirilor în perioada analizată a fost influențat de actele normative în vigoare în perioada analizată.

Întrucât actele normative nu au precizat obligativitatea agenților economici de a folosi într-un anumit scop aceste sume, organele fiscale nu au avut o asemenea temă de control. Cu toate acestea din experiența aplicării actelor normative privind eşalonările la plată pot să apreciez că mulți agenți economici au fost scutiți de datorii la bugetul consolidat al statului, evitând falimentul și datorită lipsei datoriilor la bugetul consolidat al statului au putut beneficia de credite bancare pentru dezvoltarea activității.

Deși aplicarea Legii 18/1991 privind fondul funciar a început încă din 1992, terenurile noilor proprietari nu au fost impozitate și nici veniturile din producțiile realizate.

Primele impozitări ale agriculturii au apărut în anul 2000 când au cuprins veniturile obținute ca urmare a arendării terenurilor agricole. Cu toate acestea acest tip de impozitare nu este realizată decât în procent de 10-15% din suprafețele arendate din următoarele motive:

- nu există o situație centralizată la nivel județean privind proprietarii care au arendat terenurile;
- impozitarea se realizează pe baza declarației proprietarului;
- arendașul nu are obligația informării organelor fiscale privind proprietarii de la care a arendat terenul și nici suma sau cantitatea de produse predată arendatorilor.

Materialul și metodele de cercetare folosite în general și în cadrul tezei de doctorat au cuprins:

- analiza economică;
- observarea directă;
- ancheta pe bază de chestionare.

Întrucât analiza indicatorilor sintetici nu oferă întotdeauna o imagine clară asupra fiscalității în zona cercetată, s-a realizat o analiză punctuală asupra fiscalității în județul Vaslui, realizându-se o anchetă selectivă pe bază de chestionar. Tehnica de lucru chestionarul este recunoscută ca o metodă standard pentru culegerea de date specifice domeniului abordat. Scopul chestionarului a fost acela de a obține informații într-o manieră sistematică, utilizând un set de întrebări și înregistrarea răspunsurilor subiecților.

Chestionarul a fost conceput și realizat pentru a obține informații direct de la sursă și anume reprezentanții societăților comerciale sau societățile agricole precum și membrii asociațiilor familiale și persoanele fizice autorizate.

Chestionarul pe care l-am folosit în cercetare (Anexa 1) a cuprins 17 întrebări punctuale, la care au răspuns un număr de 92 subiecți dintr-un total de 240.

Selecția s-a efectuat astfel:

- s-au selectat contribuabilii care au declarat următoarele domenii de activitate principală: creșterea animalelor, cultivarea cerealelor și plantelor tehnice, viticultura, pomicultura, legumicultura, prestări servicii agricole;
- s-au numerotat de la 1 la 240 ;
- s-au extras un număr de 92 subiecți.

Din răspunsurile respondenților la cele 17 întrebări se pot trage următoarele concluzii privind fiscalitatea:

- în majoritatea cazurilor se cunosc principalele impozite pe care le achită firmele;
- numărul mare de repondenți (80,4%) care sunt nemulțumiți de nivelul fiscalității din România;
- atunci când legislația fiscală a permis acordarea de facilități fiscale, firmele au beneficiat de aceste facilități;
- modificările frecvente ale legislației fiscale afectează activitatea contribuabililor ;
- frecvența modificărilor legislației fiscale ar trebui să fie de minim 3 ani;
- cotele cele mai frecvente propuse de reprezentanții firmelor au fost:
 - impozit pe profit = 15 % ;
 - TVA = 16% ;
 - contribuția angajatorilor pentru pensii = 16% ;
 - contribuția angajatorilor pentru șomaj = 1 % ;
 - contribuția angajatorilor pentru sănătate = 5% ;

Intervenția statului în economie și modul cum protejează statul agricultura sunt evidențiate în **capitolul 6** al tezei. Astfel ponderea cheltuielilor publice pentru agricultură în România au scăzut de la 26,2% în anul 1990 la 12,7% în anul 2002. Actele normative emise după anul 1990 nu au dus la dezvoltarea agriculturii, dispărând exploatarea pe suprafețe mari.

Astfel numărul exploatațiilor în județul Vaslui este de 133.815, care exploatează 15.422 mii hectare, în medie câte 3,41 hectare ocupând locul 25 în rândul județelor României din 42 de poziții ale clasamentului.

Capitolul al șaptelea cuprinde concluzii și propuneri în care sunt evidențiate concluziile rezultate în urma cercetării efectuate precum și propunerile autorului pentru îmbunătățirea contribuției fiscalității în dezvoltarea agriculturii.

Fiscalitatea după 1990, a acordat unele facilități tuturor agenților economici, fiind cuprinși și cei care desfășurau activități agricole. Aceste facilități au fost:

- scutirea de impozit pe profit pentru o perioadă de 5 ani de la data înființării ce s-a aplicat în perioada 1991-2000;
- aplicarea unei cote reduse pentru impozitul pe profit pentru unitățile din agricultură;
- scutirea de impozit pentru profitul reinvestit;
- scutirea de majorări și penalități;
- neimpozitarea terenurilor și a producției agricole;

Aceste facilități fiscale au contribuit în mică măsură la dezvoltarea agriculturii datorită următoarelor cauze:

- numărul redus a structurilor organizatorice din sectorul agricol;
- structurile organizatorice din sectorul agricol nu au avut o bază tehnico-materială puternică pentru a funcționa și a se dezvolta;
- neîncrederea noilor proprietari individuali în a se constitui în diverse forme de asociere etc.

Chiar dacă Uniunea Europeană are păreri diferite față de acordarea unor facilități fiscale, acestea sunt folosite în multe țări din cadrul Uniunii. Astfel fiscalitatea poate contribui mai substanțial la dezvoltarea agriculturii prin adoptarea următoarelor măsuri:

Favorizarea constituirii și consolidării societăților agricole prin:

- neimpozitarea profitului societăților agricole pe o perioadă de 5 ani de la înființare, dacă profitul este folosit pentru dezvoltarea afacerii. Printre țările din U.E. care aplică asemenea scutiri sunt: Franța, Germania, Grecia, Italia, Luxemburg, Polonia, Portugalia ;
- neimpozitarea veniturilor obținute din arendă pe o perioadă de 5 ani de la data arendării, pentru încurajarea procesului de arendare și mărirea suprafețelor arendate cu condiția menținerii arendării cel puțin 5 ani;
- neaccizarea produselor petroliere, energiei și gazelor naturale destinate agriculturii;
- aplicarea unei cote TVA de maxim 5% asupra intrărilor în sfera producției agricole pentru toate aprovizionările precum și asupra serviciilor agricole. Cote reduse aplică următoarele țări din Uniunea Europeană: Belgia, Franța, Germania, Olanda ;
- reducerea cotelor de impozitare la următoarele categorii de impozite:
 - impozit pe profit = de la 16% actual la 15%;
 - TVA = de la 19% actual la 16%;
 - contribuția angajatorilor pentru pensii = de la 19,5 % la 16%;
 - contribuția angajatului pentru sănătate = de la 5,5 % la 3 %;
- În vederea accelerării procesului de descentralizare propun ca o cotă din principalele impozite ale bugetului consolidat al statului să se distribuie comunităților locale astfel:
 - Impozit pe profit** – 15% din care – 12% pt. bugetul consolidat al statului ;
 - 3% pt. comunitățile locale ;
 - TVA** – 16% din care – 14% pt. bugetul consolidat al statului ;
 - 2% pt.comunitățile locale;

Impozitul pe veniturile microîntreprinderilor

- 3% din care – 1,5% pt. bugetul consolidat al statului ;
- 1,5% pt. comunitățile locale ;

Asemenea distribuiri se aplică în următoarele țări: Austria, Danemarca, Finlanda, SUA, Canada.

Prin realizarea acestei lucrări am dorit să scot în evidență modul cum a contribuit fiscalitatea la dezvoltarea agriculturii județului Vaslui, Vasluiul fiind un județ cu probleme economice unde a dispărut industria, principala ramură fiind agricultura, care și ea se confruntă cu unele probleme legate de climă, sol și surse de apă.

La realizarea tezei m-am bazat și pe experiența pe care o am în domeniul fiscalității și faptul că privesc fiscalitatea din interior.

Pentru a constata și părerea celor din ” exteriorul “ fiscalității , respectiv contribuabilii am realizat o anchetă pe bază de chestionar a cărui rezultat m-a edificat asupra felului cum privesc fiscalitatea cei din “ exterior”.

Valorificarea lucrării s-a efectuat prin publicarea a 4 lucrări la diferite consfătuiri științifice interne și internaționale astfel:

- ✓ Pavăl, I., *Studiu privind dezvoltarea agriculturii județului Vaslui*, Lucrări științifice, vol. 50, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară “Ion Ionescu de la Brad” Iași, 2007.
- ✓ Pavăl, I., *Aspecte privind fiscalitatea în agricultura județului Vaslui*, Lucrări științifice, vol. 50, Universitatea de Științe Agricole și medicină Veterinară “ Ion Ionescu de la Brad” Iași, 2007.
- ✓ Pavăl, I., *Modificări ale structurii și proprietății în agricultura județului Vaslui*. Lucrări științifice – Conferința internațională – Tehnologii moderne, calitate, restructurare- TMCR, 2008.
- ✓ Pavăl, I., *Studiu privind exploatațile agricole și mărimea lor în județul Vaslui* – Lucrări științifice, Conferința internațională- Tehnologii moderne, calitate, restructurare, - TMCR, 2008.